

Zeldzame broedvogels 2021: veel Rode Wouwen, Steltkluten, Pontische Meeuwen en succesvolle Struikrietzangers en Koereigers

Het jaar 2021 leverde veel bijzondere broedgevallen op. Hieronder wat nieuwtjes uit het Meetnet Broedvogels, aangevuld met onder meer informatie via werkgroepen en waarneming.nl. Niet alles is al geverifieerd en het volledige overzicht komt te zijner tijd in het jaarrapport dat aan alle broedvogeltellers wordt toegezonden.

Zwanen t/m rallen

Het paartje **Wilde Zwanen** van ZW-Drenthe, herkenbaar aan kleurringen, verhuisde in maart naar het Diependal (3 jongen). Daarnaast broedde een paar in het Fochteloërveen (4 jongen).

Voor **Ijseenden** konden broedpogingen niet worden bevestigd, maar op zowel de Marker Wadden als bij Lienden Gl, de broedgebieden uit 2019-20, verbleef een (baltsend) paartje.

In Friesland broedden 8 paar **Nonnetjes**, het hoogste aantal sinds de vestiging in 2010, waarvan er 7 jongen kregen.

Na een 'dip' in 2020 (7-8 territoria) kwam het aantal **Roodhalsfuten** weer op peil met in ieder geval meldingen in Diependal Dr (11; 17 pulli), Ameland (2-3), Drontermeer (1) en Zalk Ov (1).

Met minstens 30 territoria was 2021 een prima jaar voor **Woudapen**.

Spectaculair is de vestiging van **Koereigers** in De Wieden Ov. Op 1 juni werden drie bezette nesten gevonden in een prachtige kolonie met Purperreigers (154 nesten), Grote Zilverreigers (81), Blauwe Reigers (65), Aalscholvers (34), Kleine Zilverreiger (1) en mogelijk Kwak (1). Op 6 augustus werd er een jonge Koereiger gefotografeerd (Natuurmonumenten). Dit betekent, eindelijk, het eerste

✧ *Wilde zwanenpaar met jongen in het Fochteloërveen.*
Foto: Judith Bouma-Litjens

geslaagde broed geval in ons land na dat van 1998 (De Wieden, mislukt in jongenfase) en 2006 (Braakman ZL, mislukt in eifase).

Twee paar **Grote Aalscholvers** broedden met 13 paar 'gewone' Aalscholvers op een strekdam in de Oosterschelde.

In de Biesbosch hadden vijf **visarend**paren een nest waarvan drie paren succesvol waren met in totaal 8 jongen. Ook in Gelderland bouwde een paar een nest, maar het kwam niet tot eileg.

De **Blauwe Kiekendief** is tegenwoordig één van de zeldzaamste roofvogels van het land. Alleen op Texel (3), Terschelling (3) en in de Groningse akkers (2) zaten paren.

Na een reeks van vier jaren met broedpogingen ontbrak de **Steppekiekendief** dit jaar.

Met zeker 32 nesten was het een recordjaar voor **Rode Wouwen** (Overijssel 12, Limburg 10, Gelderland 7, Drenthe 2, Groningen 1). In 14 gevallen vlogen jongen uit. Opvallend is het ontbreken in regio's die in 2020 nog wel bezet waren: Veluwe (waar dat jaar

« *Voor het eerst succesvol broedende Koereigers in ons land. Auken, De Wieden, voorjaar 2021.*
Foto: Siegfried Woldhek

een nest werd verstoord) en Noord-Brabant (Stef van Rijn e.v.a.). Voor zover bekend kwamen twee paartjes **Zwarte Wouwen** tot broeden (Oost-Brabant en Zuid-Limburg).

Er werden 17 broedende **zeearenden**paren vastgesteld. Daarnaast bleef het bij drie paren onduidelijk of er is gebroed. Vijftien jongen werden vliegvlug. De nesten lagen in het Beneden-Rivierengebied (1), IJsselmeergebied (6), Noord-Nederland (4), Rivierengebied (1) en ZW-Nederland (5; Werkgroep Zeearend).

Met 45 roepende mannetjes was het opnieuw een matig jaar voor de **Kwartelkoning**. Ruim de helft van de vogels zat in Overijssel (10), Groningen (9) of Friesland (8).

In de Weerribben riepen minstens 3 **Klein Waterhoenders**, solitaire vogels zaten bij Zevenaar Gl en in de Onnerpolder Gr (vrouwje).

Kleinst Waterhoenders werden gehoord in het Zuidlaardermeergebied Gr (9), Weerribben Ov (2), Dannemeer Gr (2), Diever Dr (2), Eastermar Fr, De Wieden Ov, Breukeleveen NH en Reeuwijk ZH.

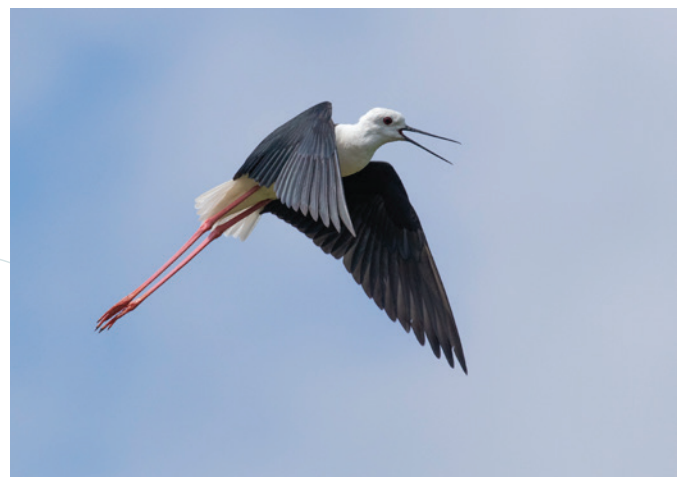
Kraanvogel t/m uilen

De natte zomer was gunstig voor **Kraanvogels**. De populatie groeide verder naar 46 territoriale paren (2020: 42), waarvan er 40 eieren kregen en 24 jongen. Er werden 21 jongen vliegvlug (2020: 12) (H. Feenstra e.a.). Het eerste broedgeval voor onze zuiderburen vond plaats in (Belgisch-)Limburg waar twee kuikens werden gezien in de Vallei van de Zwarte Beek (natuurpunt.be).

Met minstens 75 broedparen was het een recordjaar voor de **Steltkluut**, ruim boven het topaantal in 2017 (51). De paren zaten in Friesland (26), Zeeland (18), Groningen (8), Zuid-Holland (7), Drenthe (5), Utrecht (4), Flevoland (3), Noord-Holland (2), Overijssel en Noord-Brabant (beide 1).

In een kolonie met vooral Kokmeeuwen (3900 paren) en Visdieven (450) bij Harlingen Fr werd begin juni een broedende **Dwergmeeuw** gefotografeerd, het eerste broedgeval in Friesland sinds 2004.

De nieuwkomer **Pontische Meeuw**, waarvan in 2012 het eerste nest (mengpaar) werd gevonden, doet het erg goed. Onderzoek op een strekdam bij Lelystad leverde 45 paren en 43 nesten op (incl.

⚡ Een recordjaar voor Steltkluuten. Sint Laurens, 24 juni 2021.
Foto: Marcel Klootwijk

⚡ Broedende Dwergmeeuw bij Harlingen, 6 juni 2021.

Foto: Diederik Kok

paren met een hybride vogel of Zilvermeeuw als partner). Op De Kreupel in het IJsselmeer werden 39 nesten geteld. 'Ponten' broedden ook in de Stevolplas Lb (zuiver paar), nabij Rijswijk-Gl (zuiver paar en mengpaar), in het Haringvliet (zuiver paar en mengpaar) en mogelijk bij de Bocht van Molkwar-Fr (2) en op een dak in Zwolle (1; met een pas uitgevlogen jong 500 meter verderop).

Witwangsterns broedden voor het tiende opeenvolgende jaar in Noord-Nederland. In het Zuidlaardermeergebied werden 66 nesten gemeld. Twee paren in de Onlanden betekende een nieuwe broedvogel voor het gebied.

Witvleugelsterns broedden tussen de Zwarte Sterns in de Zouweboezem ZH (1; minstens 2 jongen vliegvlug) en de Oostpolder bij het Zuidlaardermeer (2 paar). Eerdere zuivere broedgevallen vonden plaats in 2007 (4), 2014 (7), 2015 (4) en 2019 (1).

Opvallend is de waarneming van een adulte **Zeekoet** met een niet-vliegvlug jong vanaf trektelpost Camperduin NH op 5 en 13

⚡ Witvleugelstern voert jong. Zouwebezoem, 22 juni 2021.

Foto: Arjan Dwarshuis

september, mogelijk de eerste meldingen ooit vanaf het vasteland van zo'n duo. Van deze soort is bekend dat adulte vogels (meestal het mannetje) met een jong meer dan 300 km kunnen zwemmen vanaf de kolonie (C.J. Camhuysen, Ardea 90-1). Waarschijnlijk waren deze vogels dan ook afkomstig uit een Engelse kolonie.

Een roepende **Dwergooruil** 'verstoorde' vanaf 20 mei de nachtrust van omwonenden in een woonwijk in Delft. Op 8 juni werd de vogel, waarvan duidelijk was dat hij een ring droeg, gevangen (op 15 augustus 2020 als eerstejaars vogel geringd in N-Italië). De vogel bleef tot 13 juni.

Wie had er in 2011 (9 paar) gedacht dat we tien jaar later 54 paar **Oehoe** zouden hebben? Voor het eerst werd er één paar gemeld in Zeeland, de overige zaten in Limburg (24), Gelderland (9), Noord-Brabant (8), Overijssel (8), Drenthe (4) en Noord-Holland (1). Van de 40 nesten die goed gevolgd konden worden mislukten er 6, er werden minimaal 82 jongen geboren (OehoeWerkgroep Nederland).

In april-mei werd een paartje **Dwerguilen** vastgesteld op de Veluwe waarvan het mannetje veelvuldig riep.

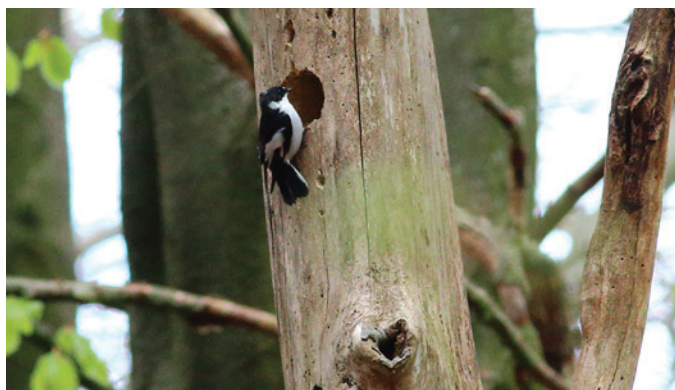
De koude periode met vorst en sneeuw in februari zorgde voor een forse afname van het aantal **IJsvogels**. In de nu beschikbare gegevens van 112 telgebieden waar in zowel 2020 als 2021 werd geteld, verdween bijna tweederde van de territoria (307 resp. 106).

Op twee plaatsen in Limburg kwamen in totaal zeker 7 paren **Bijeneters** tot broeden. Op één plek mislukten de nesten door het extreem hoge water in juli. In Gelderland broedde mogelijk nog een paar (Werkgroep Bijeneters Nederland).

In Noord-Limburg broedde een paar **Hoppen** in een steenuilen-kast (8 eieren; nest verlaten), het derde zekere broedgeval deze eeuw (De Hamert 2012, Amsterdamse Waterleidingduinen 2020). In De Kempen NB werden opvallend veel Hoppen gemeld: minstens 5 territoria naast enkele locaties waar korte tijd een roepende Hop verbleef. Bij het enige zekere broedgeval bracht een paar 3 jongen groot, het nest lag net in België op Plateaux-Hageven (T. Heijnen, Blauwe Klauwier 47-4). Elders in Noord-Brabant werd nog één territorium gemeld (roepende vogel 1-12 juni). Roepende vogels zaten één of enkele dagen in Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Midden-Limburg. Met minstens zeven territoria gaat dit jaar de boeken in als het beste deze eeuw (was 2020 met 5). **Middelste Bonte Spechten** veroveren nu ook Drenthe (65 territoria, 2020: 34-38). Onder de bezielende leiding van Ben Hulsebos is de Twentse populatie vanaf 2004 (2 territoria) op de voet gevolgd. In 2021, het laatste jaar onder zijn coördinatie, werden maar liefst 411 territoria gekarteerd.

De week met fraai, streng, winterweer in februari lijkt lokaal voor een afname van het aantal **Cetti's Zangers** te hebben gezorgd zoals in de Reeuwijkse Plassen (12, was 29 in 2020), Boezems Kinderdijk (7, was 30) en Gelderse Poort (30, was 42). Elders nam het aantal echter toe, bijvoorbeeld Drontermeer (10, was 7) en

♣ *Balkanvliegenvanger als nieuwe soort voor Nederland. Veluwe, 7 mei 2021.*

Foto: Rick Boerboom

♣ *Jonge Ijsvogels. De ijsvogelpopulatie kreeg eind februari een forse klap door de kou. Rekken, 21 augustus 2021.*

Foto: Gejo Wassink

Rottemeren-Zevenhuizerplas (30, was 22). In de, nu beschikbare, 135 telgebieden waar beide jaren geteld is, werden 532 resp. 514 territoria geteld (-3%). Deze stabilisatie na de winterse periode valt op, de afgelopen vijf jaren groeide het aantal met gemiddeld 28% per jaar.

Een vrouwtje **Iberische Tjiftjaf** had samen met een Tjiftjaf een nest in bij Katwijk ZH. Bij Spaarndam NH waren intrigerende waarnemingen van voedseltransport van een (mannetje) Iberische Tjiftjaf. Het ging mogelijk om een gemengd broedgeval met een Tjiftjaf, maar bewijs ontbreekt.

Een **Bergfluits** zong 15 mei tot zeker 17 juni op de Veluwe bij Nieuw-Milligen en een hybride Bergfluits x Fluits zong enkele weken lang bij Vrouwenpolder ZL. Beide vogels bleven voor zover bekend ongepaard.

Een zingende **Balkanvliegenvanger** van 6 tot en met 10 mei op de Veluwe betekende een nieuwe soort voor Nederland.

Op de noordpunt van Texel broedde het eerste zuivere paar **Struikrietzangers** in ons land. Begin augustus werden er drie jongen gevoerd (dutchbirding.nl). In 1998 broedde een man Struikrietzanger samen met een vrouw Bosrietzanger nabij Nieuwegein (2 jongen). Een Struikrietzanger in het Noord-Hollands Duinreservaat (2-26 juni) was mogelijk gepaard met een Bosrietzanger maar als het al tot een broedgeval is gekomen, was dat niet succesvol. Ongepaarde vogels zongen wekenlang in de Ooijpolder Gl en bij Waddinxveen ZH.

Met minstens 16 territoria was het een goed jaar voor de **Orpheus-spotvogel**. In 2010-18 werden er 2-7 per jaar gemeld, in 2019-20 11 resp. 12.

Lange tijd zingende **Grauwe Gorzen** zaten bij Rouveen Ov en Roermond Lb.

Mocht u nog gegevens van zeldzame broedvogels hebben, dan ontvangen wij die graag. Het rapport over 2020 valt komend voorjaar bij alle broedvogeltellers in de bus.

Tot slot wil ik graag alle tellers, districtscoördinatoren, soortwerkgroepen en terreinbeheerders hartelijk bedanken voor hun inspanningen!

— **Arjan Boele**